

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΝΕΑΣ ΓΕΝΕΑΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Της Δρος Ολυμπίας KAMINARH-KΛΗΜΗ

Στις αρχές της δεκαετίας του 1970 ξεκίνησε μία καινούργια κίνηση δημιουργίας συνεταιρισμών με περισσότερο επιχειρηματικό προσανατολισμό, χωρίς να αλλοιώνονται οι συνεταιριστικοί κανόνες (Johnson, 1995). Η κίνηση αυτή ξεκίνησε από τις Πολιτείες North Dakota και Minnesota των Η.Π.Α. και απέβλεπε στην απόληψη από τους παραγωγούς της προστιθέμενης αξίας, που προκύπτει από την μεταποίηση των προϊόντων τους. Κατά τις επόμενες δεκαετίες του 1980 και του 1990, τα σχετικά παραδείγματα πολλαπλασιάστηκαν. Οι επιτυχίες που συνόδευσαν πολλά από τα παραδείγματα αυτά, διήγειραν το ενδιαφέρον των επιστημόνων, καθόσον οι συνεταιρισμοί αυτοί φαίνεται να είναι περισσότερο προσαρμοσμένοι στις σημερινές συνθήκες. Οι συνεταιρισμοί αυτοί επικράτησε να ονομάζονται «συνεταιρισμοί νέας γενεάς» (New-Generation Cooperatives) ή, σε μερικές περιπτώσεις, «συνεταιρισμοί νέου κύματος» (New-Wave Cooperatives).

Οι λόγοι οι οποίοι, σύμφωνα με τους ερευνητές, οδήγησαν προς την κατεύθυνση των συνεταιρισμών νέας γενεάς είναι το μειωμένο ενδιαφέρον του κράτους να στηρίζει τη γεωργία, γεγονός που εντείνει τις διακυμάνσεις τιμών και εισοδημάτων, η αυξανόμενη ζήτηση μεταποιημένων γεωργικών προϊόντων, η ύπαρξη ευκαιριών αξιοποίησης νέων προϊόντων και ειδικών αγορών, η περιορισμένη επιβίωση των μικρών επιχειρήσεων, κ.λ. (Thyfault, 1996). Με δεδομένο, ότι το εξωτερικό περιβάλλον της γεωργίας στην Ευρώπη αλλά και στην Ελλάδα παρουσιάζει ανάλογα χαρακτηριστικά, είναι χρήσιμη μία διερεύνηση αυτής της παραλλαγής των συμβατικών συνεταιρισμών.

Η φύση των συνεταιρισμών νέας γενεάς

Οι «συνεταιρισμοί νέας γενεάς», δεν προέκυψαν από ένα συγκεκριμένο πρότυπο, αλλά σε γενικές γραμμές παρουσιάζουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά (Lawless, 1996, Copp, 1996):

1. Αποτελούνται από παραγωγούς ενός συγκεκριμένου προϊόντος, οι οποίοι συμφωνούν να προχωρήσουν οι ίδιοι στη μεταποίηση του προϊόντος τους για να απολαύσουν την προστιθέμενη αξία, που προκύπτει από τη μεταποίηση.

2. Οι παραγωγοί του πρωτογενούς προϊόντος συμμετέχουν στον σχηματισμό του κεφαλαίου, που απαιτείται για τη μεταποιητική μονάδα, σε αναλογία με τις ποσότητες των προϊόντων, που θα μεταποιοούν. Το κεφάλαιο αυτό είναι εκφρασμένο σε μερίδες.

3. Η μερίδα ισοδυναμεί με σύμβαση αμφίπλευρων υποχρεώσεων μεταξύ συνεταιρισμού και μέλους. Το μέλος καταβάλλει το ποσό της μερίδας και αποκτά το δικαίωμα παράδοσης στον συνεταιρισμό της ποσότητας προϊόντων, που αντιστοιχούν στη μερίδα. Η παράδοση της εν λόγω ποσότητας (delivery right) δεν είναι μόνο δικαίωμα, αλλά και υποχρέωση του μέλους (Torgerson, 2001). Από την άλλη πλευρά, ο συνεταιρισμός είναι υποχρεωμένος να παραλάβει το προϊόν για μεταποίηση και διάθεση στην αγορά. Σε περίπτωση, που το μέλος αδυνατεί να παραδώσει την συγκεκριμένη ποσότητα, ο συνεταιρισμός έχει το δικαίωμα να

την προμηθευτεί από την αγορά και να μεταφέρει την ενδεχόμενη πρόσθετη επιβάρυνση στο μέλος.

4. Τα οφέλη, που προκύπτουν από τη μεταποίηση και διάθεση των προϊόντων στην αγορά, επιστρέφονται στα μέλη σε αναλογία με την ποσότητα του προϊόντος, που είχε δεσμευθεί και παρέδωσε το μέλος στον συνεταιρισμό.

5. Μετά την έναρξη λειτουργίας του συνεταιρισμού, οι μερίδες, που κατέχουν τα μέλη καθίστανται διαπραγματεύσιμες και μεταβιβάσιμες μεταξύ των μελών ή και προς τρίτους, με έγκριση του διοικητικού συμβουλίου. Η τιμή των μερίδων διαμορφώνεται ελεύθερα και μπορεί να είναι μεγαλύτερη ή μικρότερη από την αρχική, ανάλογα με το βαθμό επιτυχίας του συνεταιρισμού ή με την εκτίμηση των μελλοντικών προσδοκίων.

6. Είναι δυνατό να εκδίδονται προνομιούχες μερίδες (αντίστοιχες των προνομιούχων μετοχών των εταιρειών), τις οποίες μπορούν να αποκτούν πρόσωπα της τοπικής κοινωνίας ή το κοινό γενικότερα. Όμως αυτές οι μερίδες δεν συνδέονται με δικαίωμα ψήφου (Stefanson et al., 1995).

7. Ο αριθμός των μελών στους συνεταιρισμούς νέας γενεάς καθορίζεται από τις δυνατότητες μεταποίησης και διάθεσης του προϊόντος στην αγορά. Αφού εκτιμηθεί η ποσότητα μεταποιημένου προϊόντος, που μπορεί να διατεθεί στην αγορά, σχεδιάζεται η αναγκαία για τον σκοπό αυτόν μεταποιητική μονάδα και επιδιώκεται η συμμετοχή τόσων μελών όσων απαιτούνται για την κάλυψη της δυναμικότητας της μεταποιητικής μονάδας. Περισσότερα μέλη δεν γίνονται δεκτά, λόγω αντικειμενικής αδυναμίας του συνεταιρισμού να διαθέσει μεγαλύτερο όγκο προϊόντων. Εάν η ζήτηση αυξηθεί, το δυναμικό μεταποίησης μπορεί να αυξηθεί, οπότε είτε τα υφιστάμενα μέλη θα μπορούσαν να αποκτήσουν πρόσθετες μερίδες, είτε να εισέλθουν νέα μέλη (Stefanson et al., 1995).

8 Το πλεόνασμα, που προκύπτει από τη μεταποιητική δραστηριότητα, επιστρέφεται στα μέλη στο σύνολό του ή αφού αφαιρεθεί ένα μικρό μέρος του για την ενίσχυση της κεφαλαιακής θέσης του συνεταιρισμού. Σε περίπτωση, που απαιτούνται κεφάλαια για την επέκταση των εγκαταστάσεων του συνεταιρισμού, δεν χρησιμοποιείται τραπεζικός δανεισμός, ή κεφάλαια, που συσσωρεύθηκαν από παρακράτηση πλεονασμάτων προηγούμενων ετών, αλλά κεφάλαια, που προκύπτουν από έκδοση νέων μερίδων. Με τον τρόπο αυτόν τα μέλη είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται με άμεσο τρόπο τα οφέλη που αποκομίζουν ενώ η αξία της μερίδας, σε περίπτωση μεταβίβασης, είναι πιο εύκολο να εκτιμηθεί.

9. Οι συνεταιρισμοί νέας γενεάς εφαρμόζουν τον κανόνα του δημοκρατικού ελέγχου. Ανεξάρτητα από τον αριθμό των μερίδων, κάθε μέλος έχει μία ψήφο ή γίνεται δεκτή κάποια αναλογικότητα μεταξύ ύψους συναλλαγών και ψήφων (Torgerson, 2001). Για να μην υπάρξει μεγάλη διαφορά μεταξύ των μελών ως προς τον αριθμό των μερίδων, μπορεί να τίθεται ένας ανώτατος αριθμός μερίδων, που μπορεί να κατέχει ένα μέλος.

Διερεύνηση των κανόνων των συνεταιρισμών νέας γενεάς

Από τα χαρακτηριστικά των συνεταιρισμών νέας γενεάς, που προαναφέρθηκαν, γίνεται αντιληπτό, ότι στη μορφή αυτή συνεταιρισμών προτάσσεται η επιχειρηματικότητα και η απόλυτη δεσμευτικότητα των κανόνων, χωρίς να παραβιάζονται οι αρχές, που χαρακτηρίζουν τους συνεταιρισμούς.

α. Η συμμετοχή στο κεφάλαιο

Σημαντικό στοιχείο αυτών των συνεταιρισμών είναι η επιδίωξη αντιστοίχισης μεταξύ συμβολής και απολαβής. Παραδοσιακά, με βάση τις ιδέες της αλληλεγγύης με τις οποίες γαλουχήθηκαν οι συνεταιρισμοί, δεν υπήρχε σύνδεση μεταξύ της συμβολής του μέλους στο κεφάλαιο και των ωφελημάτων που αντλούσε, αφού τα πλεονάσματα διανέμονταν με βάση το ύψος των συναλλαγών του μέλους με τον συνεταιρισμό. Συνήθως, τα μέλη συμμετεί-

χαν στο κεφάλαιο με μία μερίδα, ίση για όλα τα μέλη και κατά κανόνα μικρού ύψους, για να μπορούν να μετέχουν και τα πιο αδύνατα μέλη της κοινωνίας, αν μπορούσαν να επωφεληθούν από τις δραστηριότητες του συνεταιρισμού.

Η ίση συμμετοχή των μελών στο κεφάλαιο παρουσιάζει ορισμένα θετικά, αλλά και αρκετά αρνητικά στοιχεία. Στα θετικά περιλαμβάνεται το γεγονός, ότι αποθαρρύνει πρόσωπα, που ενδεχομένως οριακά ενδιαφέρονται για τις δραστηριότητες του συνεταιρισμού, καθόσον ενδεχόμενη ζημία του συνεταιρισμού επιμερίζεται στα μέλη ανάλογα με την συμμετοχή τους στο κεφάλαιο και όχι ανάλογα με το ύψος των συναλλαγών. Ιδίως, όταν η αλληλέγγυος ευθύνη είναι υψηλή, ενδεχόμενη χρεοκοπία του συνεταιρισμού θα επιβαρύνει τα μέλη ανάλογα με τη συμμετοχή στο κεφάλαιο (και στην ευθύνη).

Αντίθετα, η ίση συμμετοχή στο κεφάλαιο ευνοεί τα μέλη, που αναπτύσσουν πολλές συναλλαγές με τον συνεταιρισμό, διότι έχουν στη διάθεσή τους εγκαταστάσεις, που τους εξυπηρετούν, χωρίς ανάλογη συμμετοχή τους στην επενδυτική δαπάνη. Αν όμως οι επενδύσεις για τις εγκαταστάσεις του συνεταιρισμού έγιναν με δανεισμό ή με ποσά που παρακρατήθηκαν σε ποσοστιαία βάση από τα πλεονάσματα, τότε η επίπτωση είναι ανάλογη με τη χρήση των εγκαταστάσεων, δηλαδή επιβαρύνονται οι μεγάλοι χρήστες ανάλογα με τη χρήση. Στην περίπτωση αυτή, το αποτέλεσμα φαίνεται να είναι παρόμοιο με αυτό, που προκύπτει από το χειρισμό στους συνεταιρισμούς νέας γενεάς, ο τελευταίος όμως πλεονεκτεί και θεωρείται προτιμητέος, όταν είναι εφικτός (δηλαδή εάν τα μέλη δεν δανείζονται τα ποσά της συμμετοχής τους). Τούτο, διότι το κόστος του κεφαλαίου, που καταθέτουν τα μέλη ισούται με το επιτόκιο καταθέσεων σε Τράπεζα, ενώ στην περίπτωση δανεισμού του συνεταιρισμού από τράπεζα το κόστος ισούται με το επιτόκιο χορηγήσεων, που είναι αρκετά υψηλότερο από το επιτόκιο καταθέσεων. Ασφαλώς, η σύγκριση αυτή δεν ισχύει εάν το κεφάλαιο, που καταθέτουν τα μέλη του συνεταιρισμού νέας γενεάς δεν έχει ως εναλλακτική χρήση (κόστος ευκαιρίας) την κατάθεση σε Τράπεζα, αλλά την αξιοποίηση με άλλον τρόπο, που θα έχει αυξημένη απόδοση σε σύγκριση με το επιτόκιο καταθέσεων.

β. Συμβατικές υποχρεώσεις

Η αμφίπλευρη υποχρέωση, που δημιουργείται στους συνεταιρισμούς νέας γενεάς έχει ουσιαστικό περιεχόμενο. Ενώ σε όλες τις περιπτώσεις των συνεταιρισμών αναφέρεται στο καταστατικό η δέσμευση των μελών να συνεργάζονται στενά με την συνεταιριστική τους οργάνωση, στην πράξη αυτή η υποχρέωση γίνεται σεβαστή μόνον όταν η αθέτησή της συνεπάγεται υπολογίσιμες επιπτώσεις. Αυτό συμβαίνει π.χ. στις περιπτώσεις των Ομάδων Παραγωγών της Ε.Ε., όπου η απειλή διαγραφής σημαίνει απώλεια των ωφελημάτων, που προβλέπουν οι σχετικοί Κανονισμοί.

Στην περίπτωση των συνεταιρισμών νέας γενεάς, η αθέτηση της υποχρέωσης παράδοσης της παραγωγής κατ' αρχήν σημαίνει, ότι ο παραγωγός δεν αξιοποιεί το κεφάλαιο, που ο ίδιος έχει επενδύσει. Η διαγραφή του, στη συνέχεια, σημαίνει απώλεια των μελλοντικών πλεονεκτημάτων, τα οποία του αποδίδει ο συνεταιρισμός ως προστιθέμενη αξία.

Είναι χρήσιμο στην προκείμενη περίπτωση να γίνει υπενθύμιση σχετικών διατάξεων του ελληνικού Ν. 1541/1985 σύμφωνα με τις οποίες τα μέλη ήταν υποχρεωμένα να παραδίνουν την παραγωγή τους στον συνεταιρισμό για επεξεργασία και διάθεση και οι συνεταιρισμοί ήταν υποχρεωμένοι να παραλαμβάνουν τα προϊόντα των μελών. Οι νομοθετημένοι αυτοί κανόνες ποτέ δεν μπόρεσαν να εφαρμοσθούν στην πράξη. Δεν είχε τότε γίνει αντιληπτό, ότι τέτοιες δεσμεύσεις δεν επιβάλλονται με διατάξεις νόμων.

γ. Διαπραγματεύσιμες μερίδες

Οι διαπραγματεύσιμες μερίδες φέρουν τους συνεταιρισμούς κοντά στις ανώνυμες εταιρείες, που διαθέτουν διαπραγματεύσιμες μετοχές. Η κατεύθυνση αυτή είναι επακόλουθο

του τρόπου σχηματισμού του συνεταιρισμού κεφαλαίου, της κατανομής του επιχειρηματικού κινδύνου και ακόμη αποτελεί απάντηση στο πρόβλημα των δικαιούχων του δημιουργούμενου πλεονάσματος από τον συνεταιρισμό. Ειδικά, αναφορικά με το δημιουργούμενο πλεόνασμα, σε περίπτωση διάλυσης του συνεταιρισμού δεν θα έχουν αδικηθεί εκείνοι, που στο παρελθόν είχαν οδηγήσει τον συνεταιρισμό σε επιχειρηματική επιτυχία.

δ. Προνομιούχες μερίδες

Η έκδοση προνομιούχων μερίδων αποτελεί προσπάθεια των συνεταιρισμών να αντλήσουν κεφάλαια περισσότερο από όσα μπορούν να διαθέσουν τα μέλη, χωρίς να χρειάζεται να καταφύγουν στον τραπεζικό δανεισμό, που κατά τεκμήριο είναι η επαχθέστερη μορφή δανεισμού και χωρίς να εκχωρούν δικαιώματα ψήφου. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, συνήθως, τίθεται και περιορισμός ως προς το μέρισμα των προνομιούχων μερίδων.

Σημειώνεται, ότι και ο πρόσφατος (του 2000) ελληνικός νόμος για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς προβλέπει την έκδοση προνομιούχων μερίδων εκ μέρους των συνεταιρισμών, τις οποίες μπορούν να αποκτήσουν μέλη του συνεταιρισμού, υπάλληλοι και τρίτοι, χωρίς δικαίωμα ψήφου, ενώ οι προηγούμενοι νόμοι περιλάμβαναν πρόβλεψη για προαιρετικές μερίδες, που θα μπορούσαν να έχουν μόνο τα μέλη.

δ. Περιορισμένος αριθμός μελών

Ο περιορισμένος (κλειστός) αριθμός μελών θα μπορούσε να θεωρηθεί ως απόκλιση από τους καθιερωμένους συνεταιριστικούς κανόνες, που προβλέπουν τη ελεύθερη είσοδο και έξοδο των μελών. Αν όμως το θέμα ερευνηθεί βαθύτερα, από την ανάλυση των συνεταιριστικών αρχών προκύπτει, ότι ο συνεταιρισμός μπορεί να θέτει περιορισμούς στην είσοδο και την έξοδο μελών, όταν από τη μεταβολή αυτή βλάπτονται τα συμφέροντα των μελών. Από τη στιγμή, που (ορθώς) η γενική συνέλευση αποφασίζει τελεσίδικα για την εγγραφή ή τη διαγραφή μέλους, είναι ευνόητο, ότι ο συνεταιρισμός μπορεί για ουσιαστικούς λόγους να εμποδίζει την απόλυτη ελευθερία εισόδου και εξόδου. Άλλως τε, δυνατότητα εισόδου και εξόδου μπορεί να εξασφαλισθεί και στους συνεταιρισμούς νέας γενεάς με την αγορά ή των πώληση μερίδων, εφ' όσον εγκρίνει αυτές τις μεταβολές το διοικητικό συμβούλιο, το οποίο μεριμνά, ώστε οι κάτοχοι μερίδων να είναι οι ίδιοι παραγωγοί και όχι απλώς ιδιοκτήτες κεφαλαίου.

στ. Επιστροφή σχεδόν του συνόλου των πλεονασμάτων

Σύμφωνα με τις συνεταιριστικές αρχές, τα πλεονάσματα του συνεταιρισμού διατίθενται προς μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες κατευθύνσεις: I. Για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων του συνεταιρισμού. II. Για διανομή στα μέλη σε αναλογία με τον όγκο των συναλλαγών κάθε μέλους με τον συνεταιρισμό. III. Για άλλους σκοπούς, για τους οποίους συμφωνούν τα μέλη. Στην περίπτωση των συνεταιρισμών νέας γενεάς εγκαταλείπεται η τρίτη κατεύθυνση, διότι οι συνεταιρισμοί αυτοί λαμβάνουν μια περισσότερο επιχειρηματική μορφή (Johnson, 1995). Η πρώτη από τις πιο πάνω κατευθύνσεις δεν μπορεί να ληφθεί, ότι εγκαταλείπεται. Απλώς προσαρμόζεται σε μια διαφορετική λογική. Αν θα γινόταν σημαντική παρακράτηση για τον σχηματισμό κεφαλαίου, η παρακράτηση θα ήταν αναλογική με τις συναλλαγές κάθε μέλους με τον συνεταιρισμό, οπότε, αν δεν θα μεταβάλλονταν οι λοιπές συνθήκες, κάθε μέλος θα απολάμβανε το όφελος με τη μορφή της αυξημένης αξίας κάθε μερίδας. Επιλέγοντας τη λύση της διανομής του συνόλου των πλεονασμάτων στα μέλη, διατηρείται η υφιστάμενη σύνθεση κεφαλαίου και παράλληλα παρέχεται η δυνατότητα συμμετοχής νέων μελών, τα οποία θα αναλάβουν το πρόσθετο κεφάλαιο, σε περίπτωση, π.χ., επέκτασης των εγκαταστάσεων για να είναι δυνατή η επεξεργασία μεγαλύτερου όγκου προϊόντων.

Στην προκειμένη περίπτωση δεν πρέπει να παραβλέπεται, ότι με τη διανομή των πλεονασμάτων τα μέλη (και οι τρίτοι) είναι σε θέση αφ' ενός να έχουν σαφή εικόνα της αποτελεσματικότητας του συνεταιρισμού και αφ' ετέρου να διατηρούν ισχυρούς τους δεσμούς τους με τη δική τους επιχείρηση (Lawless, 1996).

ζ. Δημοκρατικός έλεγχος

Οι συνεταιρισμοί νέας γενεάς διατηρούν το δημοκρατικό χαρακτήρα τους. Τα μέλη της ακολουθούν τον κανόνα της μία ψήφου κατά μέλος ή δέχονται περιορισμένες αποκλίσεις από τον κανόνα αυτόν, όπως συμβαίνει και με τους συνήθεις συνεταιρισμούς.

Συμπερασματικές παρατηρήσεις

Ο συνεταιριστικός θεσμός έχει, στην πορεία των περισσότερων από 150 χρόνων ζωής του, επιδείξει αξιοθαύμαστη πλαστικότητα, χωρίς να αποκλίνει από τις σταθερές των παγκόσμιων συνεταιριστικών αρχών. Οι αλλαγές στη διατύπωση των αρχών ή στην εφαρμοζόμενη πρακτική δεν αλλοίωσαν τη μοναδικότητά του, αναφορικά με την ισότιμη συνεργασία των ατόμων προς εξυπηρέτηση του οικονομικού τους συμφέροντος με τρόπο, που να αποδεικνύει ευρύτερη κοινωνική ευαισθησία και υπευθυνότητα.

Οι αλλαγές των συνθηκών, που επικρατούν στο εξωτερικό περιβάλλον των συνεταιρισμών είναι σήμερα πολύ σημαντικές, ιδίως αν ληφθεί υπόψη η ραγδαία εξέλιξη στη σύγχρονη τεχνολογία και η προωθούμενη παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, με υποταγή μάλιστα στις δυνάμεις της αγοράς, ο περιορισμός του ποσοστού της τελικής τιμής, που απολαμβάνει ο παραγωγός του πρωτογενούς προϊόντος ενώ διογκώνεται η ισχύς των επιχειρήσεων μεταποίησης και λιανικής πώλησης, κ.ά.. Εν όψει αυτών των αλλαγών, οι συνεταιρισμοί ευρίσκονται σε αναζήτηση μεθόδων δράσης, που να μην αλλοιώνουν τη φυσιογνωμία του συνεταιριστικού θεσμού, ενώ ταυτόχρονα θα διασφαλίζουν την ανταγωνιστικότητα των συνεταιρισμών, ώστε να αποδεικνύονται βιώσιμοι.

Στην περίπτωση των αγροτικών συνεταιρισμών, οι τρόποι, που προσφέρονται για την ισχυροποίηση της θέσης των μελών τους είναι η οριζόντια συνεργασία και η κατακόρυφη επέκταση (Torgerson, 2001). Με την οριζόντια συνεργασία, συνεταιρισμοί, που ενδιαφέρονται για τα ίδια προϊόντα συσπειρώνονται ή και συγχωνεύονται για να αυξήσουν τη διαπραγματευτική τους δύναμη και να επηρεάσουν, προς όφελος των μελών τους, τις τιμές, που διαμορφώνονται στην αγορά. Με την κατακόρυφη επέκταση, οι συνεταιρισμοί επιδιώκουν να επεκτείνουν το έργο τους σε δραστηριότητες προς τα ανάντη ή τα κατόντη των δραστηριοτήτων, που ήδη ασκούν τα μέλη τους. Περισσότερο εφικτή είναι, κατά κανόνα, η επέκταση στη μεταποίηση και τη διάθεση των προϊόντων των μελών τους, υποκαθιστώντας άλλους φορείς, που εκτελούσαν αυτό το έργο.

Οι συνεταιρισμοί νέας γενεάς δεν πρωτοτύπησαν ως προς το στοιχείο της διεύρυνσης του αντικειμένου τους. Αυτό, που πρόσφεραν, και το οποίο δικαιολογεί το προσωνύμιό τους, αποτελείται από δύο στοιχεία. Πρώτον, τη σύνδεση του εισφερόμενου από κάθε μέλος κεφαλαίου με την αξία του προσφερόμενου στον συνεταιρισμό προς επεξεργασία προϊόντος, μία σύνδεση, που δημιουργεί αμφίπλευρα δικαιώματα και υποχρεώσεις και δεύτερον την δυνατότητα διαμόρφωσης αγοραίας τιμής στις συνεταιριστικές μερίδες, οι οποίες μπορούν να μεταβιβάζονται, ύστερα από έλεγχο της Διοίκησης του συνεταιρισμού, ώστε όσοι τις αποκτούν να είναι επίσης παραγωγοί του συγκεκριμένου προϊόντος.

Με τους χειρισμούς, που υιοθετούν οι συνεταιρισμοί νέας γενεάς, καθιστούν περισσότερο αυστηρές τις σχέσεις μελών και νομικού προσώπου, αυξάνουν το ενδιαφέρον των μελών, τα οποία αναγκάζουν να επιδεικνύουν συνέπεια στις σχέσεις τους με την επιχείρησή τους, τονίζουν περισσότερο τον επιχειρηματικό χαρακτήρα των συνεταιρισμών και με έμμεσο τρόπο αποτείνονται περισσότερο στο συμφέρον των μελών, παρά στην κατανόησή

τους. Όπως δεν λησμονούν να υπενθυμίζουν οι μελετητές των συνεταιρισμών νέας γενεάς, η εφαρμογή των κανόνων αυτών των συνεταιρισμών δεν σημαίνει αυτομάτως και την επιτυχία (Stefanson et al., 1995). Η επιτυχία εξαρτάται και από άλλους παράγοντες, όπως η ύπαρξη ικανής ηγεσίας, που να πείθει και να έχει την εμπιστοσύνη των μελών, η ικανή διεύθυνση της επιχείρησης, που δεν είναι η ίδια με την ηγεσία, διότι απαιτεί ειδικές ικανότητες, η ρεαλιστική εκτίμηση των συνθηκών και των δυνατοτήτων της αγοράς, ο προσεκτικός σχεδιασμός, η επάρκεια των κεφαλαίων, κ.ά.. (Johnson, 1995, Thyfault, 1996, Cobia, 1997, Torgerson, 2001).

Για την Ελλάδα, οι χειρισμοί των συνεταιρισμών νέας γενεάς παρουσιάζουν σημαντικό ενδιαφέρον, διότι οι αγροτικοί ιδιαίτερα συνεταιρισμοί ευρίσκονται σε στάδιο αναζήτησης, ύστερα από σωρεία προβλημάτων, που προέκυψαν από τη χαλαρή και λανθασμένη εφαρμογή των συνεταιριστικών κανόνων, που τους οδήγησε σε οικονομικό μαρασμό. Ιδίως, όσοι νεώτεροι γεωργοί, που έχουν επιχειρηματικό προσανατολισμό, έχουν απογοητευτεί από τοτέλμα στο οποίο οδηγήθηκαν οι αγροτικοί συνεταιρισμοί, μπορούν να επανεξετάσουν το θέμα, έχοντας κατά νουν τους συνεταιρισμούς νέας γενεάς. Τα ευρήματα ερευνών στις Η.Π.Α. δείχνουν, ότι προς τους συνεταιρισμούς νέας γενεάς στρέφονται κυρίως οι νεότεροι στην ηλικία και περισσότερο μορφωμένοι αγρότες, που δεν επιθυμούν να στηριχθούν στις πολυεθνικές αγροτικές επιχειρήσεις και οι οποίοι έχουν διάθεση καινοτομίας και αύξησης του εισοδήματός τους μέσω της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων τους (Olson et al., 1998).

Το σημαντικό στοιχείο είναι, ότι ο υφιστάμενος σήμερα νόμος για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς παρέχει κάθε δυνατότητα να εφαρμοσθούν και στην Ελλάδα οι κανόνες των συνεταιρισμών νέας γενεάς.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Cobia, D.W., (1997): New Generation Cooperatives: External Environment and Investor Characteristics. Conference on Cooperatives: Their Importance in the Future of the Food and Agricultural System: Las Vegas, Jan. 1997.

Cropp, R., (1996): New Generation Cooperatives Defined. New Generation Cooperatives Conference, April. 1996.

Johnson, D.A., (1995): Surfing the New-Wave Cooperatives. Farmer Cooperatives, Vol. 62, No. 7, Oct. 1995.

Lawless, Greg, (1996): New Generation farmer cooperatives Conference: A summary: University of Wisconsin Center for Cooperatives (www.wisc.edu/uwcc/info/ngconf.htm).

Olson, F., Kibbe, T.F., Goreman, G.A., (1998): New Generation cooperative Membership: How do Members Differ from Nonmembers? North Dakota State University, NDSU Extension Service, Extension Report No. 40.

<http://www.ext.nodak.edu/extpubs/agecon/er/er40w.htm>.

Stefanson, B., Fulton, M., Harris, A., (1995): New Generation Cooperatives: Rebuilding Rural Economies. Centre for the Study of Cooperatives, University of Saskatchewan (<http://coop-studies.usask.ca>).

Thyfault, C., (1996): Developing New Generation Co-ops: Getting Started on the Path to Success: Rural Cooperatives, Vol. 63, No. 4, July/August 1996.

Torgerson, R.E., (2001): A Critical Look at New-Generation Cooperatives. Rural Cooperatives Magazine, Feb. 2001.